

ΤΟ ΚΠΕ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ ΤΙΜΑ ΤΗΝ ΕΠΕΤΕΙΟ ΤΩΝ 200 ΧΡΟΝΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΞΟΔΟ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΕΧΕΙ ΣΤΗ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΡΑΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΟΡΤΑΣΜΟ ΤΗΣ

Το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (ΚΠΕ) της Ιερής Πόλης Μεσολογγίου ανακοινώνει τη συμμετοχή και τις προτάσεις του για τον εορτασμό της επετείου των 200 χρόνων από το κορυφαίο ιστορικό γεγονός της Εξόδου στις 10 Απριλίου 1826. Με αίσθημα ευθύνης και τον οφειλόμενο σεβασμό απέναντι στην Ιστορία και τον Αγώνα της Ιερής Πόλης, αλλά και συνέπεια απέναντι στο πολυσήμαντο και αναγνωρισμένο έργο του, προχωρά στην διοργάνωση και το συντονισμό έργου και σειράς δράσεων πάνω σε δύο θεματικές: **λιμνοθάλασσα και αλυκές**, που αποτελούν τα δύο βασικά πεδία στα οποία δραστηριοποιείται μέσω του εκπαιδευτικού, ερευνητικού, συγγραφικού και επιμορφωτικού του έργου κατά την εικοσάχρονη αδιάλειπτη λειτουργία του στην πόλη, καθώς **τα πεδία αυτά αποτέλεσαν πεδία δράσης στον Αγώνα και πρωταγωνίστησαν σε πολλά από τα κορυφαία γεγονότα της Επανάστασης και των πολιορκιών, ενώ συνέδραμαν καθοριστικά την πόλη και τη χώρα σε όλη τη διάρκεια των δύσκολων χρόνων.**

Η διαρκής μελέτη της ιστορικότητας της λιμνοθάλασσας και των αλυκών και η ανάδειξη του πολύτιμου ιστορικού αποθέματος που φέρουν μεταξύ άλλων όψεων πολιτισμού, αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι των εκπαιδευτικών και επιμορφωτικών προγραμμάτων του ΚΠΕ Μεσολογγίου, που συγκινεί ιδιαίτερα όλους τους συμμετέχοντες στις δράσεις του που λαμβάνουν χώρα καθημερινά, σε όλη τη διάρκεια της σχολικής περιόδου. Η πρότασή τους τώρα, μέσα από οργανωμένες δράσεις στο πλαίσιο του εορτασμού των 200 χρόνων από την Έξοδο, προκύπτει αυτονόητα και ταυτόχρονα αποτελεί χρέος. Ξεχωριστή χαρά και τιμή, όπως και έμπρακτη αναγνώριση της μεγάλης προσφοράς του ΚΠΕ Μεσολογγίου στον δήμο της Ιερής Πόλης, αποτέλεσε η πρόταση του αξιότιμου δημάρχου της, που απηύθυνε στο Κέντρο, το ΚΠΕ να συμβάλει με τη γνώση και την εμπειρία του στο σχεδιασμό ενός ευρύτερου πλάνου συναφών έργων υποδομής και τον σχεδιασμό ανάλογων δράσεων.

Για το σκοπό αυτό το Κέντρο, με γνώμονα τη φιλοσοφία και βασική αρχή της δημοτικής αρχής, παράλληλα με τη διοργάνωση επετειακών εκδηλώσεων να σχεδιαστούν και έργα υποδομής στο Δήμο, ώστε μέσα από τη δρομολόγησή τους σε εύθετο χρόνο να μείνουν στην πόλη, ετοίμασε και παρέδωσε στη δημοτική αρχή και τους άμεσους συνεργάτες του δημάρχου ήδη από τις 3 Μαΐου 2024 τις παρακάτω δύο προτάσεις δράσεων, τις οποίες δημοσιεύουμε. Η πρώτη με γενικό τίτλο **«ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ-ΚΙΒΩΤΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ»** και η δεύτερη με τίτλο **«ΤΟ ΑΛΑΣ ΤΟΥ ΑΓΩΝΑ»**.

I. ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ-ΚΙΒΩΤΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

Συνοπτική προσέγγιση του θέματος στο πλαίσιο της επετείου των 200 χρόνων:

Η λιμνοθάλασσα Μεσολογγίου αποτέλεσε το λίκνο της Ελευθερίας. Τα ιδιαίτερα γεωμορφολογικά της χαρακτηριστικά (ρηγά νερά, δαιδαλώδες δίκτυο εσωτερικών διαύλων, εκτενές σύμπλεγμα νησίδων και λουρονησίδων, μεγάλη έκταση κλπ.) μαζί με την καλή γνώση της από τους ντόπιους αλιείς και τους κατοίκους της πόλης, την κατέστησαν ένα απόρθητο **«υγρό κάστρο»**, που κατάφερε να ανακόψει τον επεκτατισμό της ισχυρότερης αυτοκρατορίας της εποχής της, της Οθωμανικής, πλήττοντας ανεπανόρθωτα το γόητρό της. Το μοναδικό στην παγκόσμια ιστορία γεγονός της «Εξόδου» είναι αποτέλεσμα συν τοις άλλοις του γενναίου ναυτικού αγώνα των Μεσολογγιτών και των επαναστατημένων Ελλήνων στα νερά της αβαθούς λιμνοθάλασσας και τις ιστορικές **«νησίδες Ελευθερίας»** (Κλείσοβα, Βασιλάδι, Αϊ-Σώστης, Προκοπάνιστος, Ντολμάς), όπου διαδραματίστηκαν κορυφαία ιστορικά γεγονότα, που καθόρισαν την έκβαση του Αγώνα. Σε ένα άλλο επίπεδο, ήδη από τον 17ο και 18ο αιώνα, η εμποροναυτική ακμή του Μεσολογγίου έφερνε την τουρκοκρατούμενη Ελλάδα σε επαφή με τα μεγάλα κέντρα του Ευρωπαϊκού Διαφωτισμού (Γαλλία, Ιταλία, κ.ά.), σε μια εποχή που τα ταξίδια και οι εμπορικές συναλλαγές είχαν διάρκεια. Λειτουργήσαν ως πλατφόρμα μετακίνησης στο υπόδουλο Μεσολόγγι των νέων ιδεών της

«φωτισμένης» Ευρώπης για ελευθερία, δικαιοσύνη, αυτονομία, ισότητα, ανεξιθρησκεία κλπ., συμβάλλοντας στην καλλιέργεια της εθνικής συνείδησης, οδηγώντας στον Αγώνα της εθνικής ανεξαρτησίας.

Προτείνονται τα εξής έργα και δράσεις:

1. **Ναυτικό Μουσείο** για την ανάδειξη της μεγάλης ναυτικής παράδοσης του Μεσολογγίου. Τεκμηριωμένα, στη λιμνοθάλασσα Μεσολογγίου αναπτύχθηκε ο πρώτος και μεγαλύτερος εμποροναυτικός στόλος της νεότερης Ελλάδας (τον 18ο αιώνα Μεσολόγγι και Αιτωλικό είχαν τον μεγαλύτερο αριθμό πλοίων, δικά τους ναυπηγεία, ιδιόκτητα πλοία, έκαναν εξαγωγικό εμπόριο σε όλα τα μεγάλα ευρωπαϊκά λιμάνια της Μεσογείου, το 1726 ιδρύθηκε στο Μεσολόγγι υποπροξενείο της Βενετίας κλπ.), οδηγώντας την πόλη σε οικονομική και πολιτισμική ακμή. Προτεινόμενος χώρος για τη στέγάσή του είναι το κτήριο της Ιχθυόσκαλας, στο λιμάνι. Πρόκειται για κτήριο μεγάλων διαστάσεων με εξίσου μεγάλο αύλειο χώρο, όπου εκτός των άλλων θα μπορούσαν να εκτεθούν όλοι οι τύποι παραδοσιακών σκαφών της λ/σας (μονόξυλο, γαΐτα, πρυάρι, σταφνοκάρι, πάσαρα, κ.ά.). Το κτήριο είναι ιδιοκτησίας της Τράπεζας Πειραιώς, η οποία μέσω του Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς, που δραστηριοποιείται στη σύσταση και λειτουργία θεματικών μουσείων ανά την Ελλάδα, θα μπορούσε να αναλάβει το έργο αυτό. Το ΚΠΕ Μεσολογγίου προτίθεται να συμβάλει στη σύνταξη του σχετικού φακέλου τεκμηρίωσης.
2. **Λιμναίες διαδρομές στις ιστορικές νησίδες της λ/σας** (Κλείσοβα, Βασιλάδι, Άη-Σώστης, Ντολμάς κλπ). Προτείνονται δύο δράσεις, τις οποίες το ΚΠΕ Μεσολογγίου σχεδιάζει να υποστηρίξει με τη δημιουργία ενημερωτικού υλικού και την υλοποίηση οργανωμένων ξεναγήσεων. Δράση 1^η με τίτλο «**Νησίδες Ελευθερίας**» και στόχο την ανάδειξη του διττού ρόλου των νησίδων, αφενός ως εμβληματικών τόπων (τοπόσημα) όπου διαδραματίστηκαν κορυφαία ιστορικά γεγονότα που καθόρισαν τον ρου της ιστορίας και αφετέρου ως φυσικών σχηματισμών κρίσιμων για τη διατήρηση του οικοσυστήματος. Δράση 2^η με τίτλο «**Υγρό κάστρο**» και στόχο, πέρα από την ανάδειξη των ιστορικών γεγονότων που διαδραματίστηκαν στη λιμνοθάλασσα, την ανάδειξη επίσης των ιδιαίτερων γεωμορφολογικών χαρακτηριστικών της (ρηγά νερά, μπούκες, νησίδες κ.ά.) που λειτούργησαν ως αμυντικός μηχανισμός την περίοδο των πολιορκιών και τη μετέτρεψαν σε άπαρτο κάστρο, που κράτησε μακριά τον οθωμανικό και αιγυπτιακό κίνδυνο, καθιστώντας αδύνατη την πολιορκία της πόλης από θαλάσσης.
3. **Δημιουργία αντίστοιχων δύο εκπαιδευτικών προγραμμάτων και εκπαιδευτικού και ενημερωτικού υλικού** για μαθητές όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης: α) Νησίδες Ελευθερίας και β) «Υγρό Κάστρο», κάτω από τον γενικό τίτλο «Λιμνοθάλασσα Μεσολογγίου-κιβωτός ελευθερίας». Η εκπόνηση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων είναι σε εξέλιξη και πρόκειται να εγκριθούν από το Υπουργείο Παιδείας και το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής. Απευθύνονται τόσο στους μαθητές του δήμου Ι.Π. Μεσολογγίου και της Εκπαιδευτικής Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, όσο και στη σχολική κοινότητα της Επικράτειας. Το ΚΠΕ θα δεχτεί στις εγκαταστάσεις του και θα αναλάβει την φιλοξενία, όπως ήδη κάνει, σχολικών ομάδων από όλη τη χώρα, οργανώνοντας την πολυήμερη φιλοξενία τους σε συνεργασία με φορείς και συλλόγους της πόλης, καθώς και υπηρεσίες του Δήμου, προκειμένου οι μαθητές να βιώσουν την ιστορικότητα και το μεγαλείο της Ιερής Πόλης.
4. **Ορισμός των ιστορικών-μνημειακών νησίδων με επίσημη απόφαση της Πολιτείας ως «Τόπων Ιστορικής Μνήμης».** Το ΚΠΕ επιθυμεί να συμβάλει μέσα από τη σύνταξη του σχετικού φακέλου τεκμηρίωσης στην υποβολή του αιτήματος προς τις συναρμόδιες υπηρεσίες του κράτους.

5. **Συγκρότηση Επιτροπής Φυσικής και Πολιτισμικής Αποκατάστασης των ιστορικών-μνημειακών νησίδων της Λιμνοθάλασσας Μεσολογγίου**, καθώς απαραίτητη προϋπόθεση για την διατήρησή τους ως εμβληματικά ιστορικά μνημεία και αυθεντικά πεδία-τεκμήρια της Ελληνικής Επανάστασης είναι πρώτιστα η φυσική τους θωράκιση από τους κινδύνους της κλιματικής κρίσης και των ανθρωπογενών δραστηριοτήτων (ακραία καιρικά φαινόμενα, άνοδος στάθμης της θάλασσας, έντονος κυματισμός από τα διερχόμενα πλοία κλπ.), και η αποκατάσταση και συντήρηση των αρχαιολογικών καταλοίπων που υπάρχουν σε αυτές, όπως το μικρό εναπομείναν τμήμα της οχύρωσης του Βασιλαδιού, το εκκλησάκι της Αγίας Τριάδας στην Κλείσοβα, το εκκλησάκι του Αϊ-Σώστη και ο φάρος του Αϊ-Σώστη. Τόσο οι εσωτερικές νησίδες όπως η Κλείσοβα και το Βασιλάδι, όσο και όλο το σύμπλεγμα νησίδων και λουρονησίδων από Εύηνο μέχρι Αχελώο, των φυσικών δηλαδή συνόρων του μεγάλου Εθνικού Πάρκου Λιμνοθαλασσών Μεσολογγίου-Αιτωλικού, έχουν υποστεί ήδη πολύ μεγάλες διαβρώσεις, γεγονός που καθιστά την διαχείριση του προβλήματος εξαιρετικά επείγουσα.
6. **Οικομουσείο**, με σκοπό την αναπαράσταση του αρχέτυπου οικιστικού, αλιευτικού και ναυτικού τρόπου ανάπτυξης και λειτουργίας της πόλης του Μεσολογγίου, που θα δίνει τη δυνατότητα στον επισκέπτη να κατανοήσει καλύτερα τον τρόπο ζωής των κατοίκων του. Προτείνεται η δημιουργία του εντός της λ/σας Κλείσοβας, κοντά στην πόλη ώστε να είναι εύκολα προσβάσιμο. Μπορεί να αποτελείται από ένα σύνολο αρχέτυπων πασσαλόπηκτων πελάδων, δομημένων με φυσικά υλικά, που αναπαριστούν την αρχική δόμηση της πόλης. Στόχοι από τη λειτουργία του Οικομουσείου είναι α) η ανάδειξη της ζωής στη λιμνοθάλασσα, β) οι πρακτικές αλιείας που συγκροτούν την ιδιαίτερη και μοναδική παραδοσιακή τέχνη και επαγγελματική δραστηριότητα που ασκείται στο Εθνικό Πάρκο λιμνοθαλασσών Μεσολογγίου – Αιτωλικού, αναγνωρισμένη από την UNESCO και ενταγμένη στον κατάλογο της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ανθρωπότητας από το 2022, γ) η έκθεση αλιευτικών μέσων (σύνεργα ψαρικής, αλιευτικά πλοiάρια κ.ά.), δ) η προβολή του μοντέλου αειφορικής – αρμονικής συμβίωσης του ανθρώπου με τα άλλα έμβια όντα του φυσικού περιβάλλοντος, στη λογική της χρήσης φυσικών πόρων χωρίς την εξάντληση του φυσικού αποθέματος, ε) η επαφή των ανθρώπων με το φυσικό κόσμο, το υγρό στοιχείο και τον πλούτο των υδροτοπικών οικοσυστημάτων, στ) η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση.

II. ΤΟ ΑΛΑΣ ΤΟΥ ΑΓΩΝΑ

Συνοπτική προσέγγιση του θέματος στο πλαίσιο της επετείου των 200 χρόνων:

Οι αλυκές Μεσολογγίου συνιστούν την επιτομή της ιστορίας της αλοπηγίας στην Ελλάδα, κατέχοντας τεχνογνωσία που αποτέλεσε τη βάση ανάπτυξης όλων των αλυκών της χώρας από την ίδρυση του Νέου Ελληνικού Κράτους. Έχουν τεκμηριωμένη αδιάλειπτη λειτουργία από τον 13ο αιώνα και συνιστούν τις μεγαλύτερες «ηλιακές αλυκές μεσογειακού τύπου» της χώρας, γεγονός που τις καθιστά μεσογειακό τοπόσημο. Το γεγονός ότι η μία εκ των δύο αλυκών Μεσολογγίου που λειτουργούν σήμερα στο Μεσολόγγι -η Αλυκή Τουρλίδας- ανήκει ιδιοκτησιακά στην Ι.Π. Μεσολογγίου προσδίδει στον Δήμο τεράστιες αναπτυξιακές δυνατότητες. Στο πλαίσιο εορτασμού των 200 χρόνων από την Έξοδο, προτάσσεται η ανάδειξη του ρόλου που διαδραμάτισαν οι αλυκές Μεσολογγίου τα χρόνια του Αγώνα, καθώς λειτουργούσαν αδιαλείπτως παρά τις αντίξοες συνθήκες. Η ιστορικότητα των αλυκών τα χρόνια του Αγώνα αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι των εκπαιδευτικών και επιμορφωτικών προγραμμάτων του ΚΠΕ, που συγκινεί ιδιαίτερα όλους τους συμμετέχοντες στις δράσεις του και προσδίδει στις αλυκές προστιθέμενη αξία, ενώ η πολύτιμη εμπειρία και βαθιά γνώση του θέματος που έχει συσσωρευτεί από την εικοσάχρονη εφαρμογή των εκπαιδευτικών και επιμορφωτικών προγραμμάτων με θέμα τις αλυκές και το αλάτι δημιουργεί τις προϋποθέσεις για την επιτυχία του εγχειρήματος. Συγκεκριμένα προτείνονται:

1) Ανάδειξη των αλυκών που λειτουργούσαν στο Μεσολόγγι τα χρόνια του Αγώνα.

2)Ανάδειξη του ρόλου που διαδραμάτισαν οι αλυκές στον Αγώνα και την πολιορκούμενη πόλη ως πλουτοπαραγωγικός πόρος. Οι πρόσοδοι των αλυκών -μαζί με των ιχθυοτροφείων και του τελωνείου-συγκροτούσαν τα οικονομικά της πόλης, καθιστώντας δυνατή την κάλυψη βασικών λειτουργικών της αναγκών. Επίσης, αποτέλεσαν εχέγγυο για την έκδοση δανείων κατά τη διάρκεια του Αγώνα, συνέδραμαν στην οχύρωση της πόλης, κ.ά.

3)Ανάδειξη των αλυκών ως πηγής ενός αγαθού εντελώς αναγκαίου για τη ζωή, που επιπρόσθετα προσέδωσε στην πόλη τη δυνατότητα διατροφικής επάρκειας τα δύσκολα χρόνια των πολιορκιών και του στενού αποκλεισμού (παστά κρέατα και ψάρια κλπ).

4)Ανάδειξη της ιστορικότητας των αλυκών ως τόπων που διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στην έκβαση του Αγώνα, καθώς στις αλυκές έλαβαν χώρα πολλά από τα κορυφαία γεγονότα των πολιορκιών, του θαλάσσιου αποκλεισμού και της ηρωικής αντίστασης των κατοίκων της πόλης και αποτέλεσαν πεδία δράσης πολύ σημαντικών ιστορικών γεγονότων, εθνικών και διεθνών, γεγονός που τις καθιστά **υπαίθρια ιστορικά μουσεία**.

Προτείνονται τα εξής έργα και δράσεις:

1. **Έκθεσης μνήμης** για την ανάδειξη της ιστορικότητας των αλυκών Μεσολογγίου και του ρόλου που διαδραμάτισαν τα χρόνια του Αγώνα. Η έκθεση θα παραμείνει μόνιμα στην πόλη ώστε να προστεθεί στους πολιτιστικούς επισκέψιμους χώρους της. Το ΚΠΕ Μεσολογγίου θα υποστηρίξει τη λειτουργία της με ξεναγήσεις και ανάλογες δράσεις, ενώ έχει ήδη ολοκληρώσει την καταγραφή του ιστορικού και των κειμενικών αποτυπώσεων και θα προχωρήσει με την αρωγή του Δήμου και των φορέων της πόλης στην εξεύρεση χώρου και πόρων για την σύστασή της.
2. **Έντυπη έκδοση με τίτλο «Τόποι μνήμης: Αλυκές Μεσολογγίου»** για την ανάδειξη της ιστορικότητας των αλυκών τα χρόνια του Αγώνα. Το ΚΠΕ έχει ήδη ολοκληρώσει τη συγγραφή της έκδοσης και προχωρά στην εξεύρεση πόρων για την εκτύπωσή της.
3. **"Υπαίθριο ιστορικό μουσείο των αλυκών" και διοργάνωση ξεναγήσεων στις αλυκές από την Παιδαγωγική Ομάδα του ΚΠΕ Μεσολογγίου.** Η μνημειακή εμπειρία επιτυγχάνεται με βιωματική σύνδεση με την ιστορικότητα των αλυκών στους ίδιους τους χώρους των αλυκών μέσα από μία υπαίθρια διαδρομή, κατά την οποία το κοινό έρχεται σε επαφή με το φυσικό χώρο όπου διαδραματίστηκαν τα ιστορικά γεγονότα, και η οποία επιπρόσθετα θα αναδείξει το πολυσήμαντο πολιτισμικό και οικολογικό φορτίο που φέρουν οι αλυκές, περιλαμβάνοντας σταθμούς παρατήρησης σε επιλεγμένα σημεία ενδιαφέροντος. Το ΚΠΕ έχει εκπονήσει το σχεδιασμό της δράσης.
4. **Δημιουργία εκπαιδευτικών προγραμμάτων με έμφαση στην ιστορικότητα των αλυκών για μαθητές όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης και ομάδες ενηλίκων.** Η εκπόνηση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων είναι σε εξέλιξη και πρόκειται να εγκριθούν από το Υπουργείο Παιδείας και το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής. Προβλέπεται να υλοποιηθούν σε δύο επίπεδα: θεωρητική προσέγγιση στις εγκαταστάσεις του ΚΠΕ και βιωματική προσέγγιση στα ίδια τα πεδία των αλυκών, κατά το πρότυπο των εκπαιδευτικών προγραμμάτων που υλοποιούνται ήδη από το ΚΠΕ στην Αλυκή Τουρλίδας και στην Αλυκή Άσπρης-Φοινικιάς. Απευθύνονται τόσο στους μαθητές του δήμου Ι.Π. Μεσολογγίου και της Εκπαιδευτικής Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, όσο και στη σχολική κοινότητα της Επικράτειας. Το ΚΠΕ θα δεχτεί στις εγκαταστάσεις του και θα αναλάβει την φιλοξενία, όπως ήδη κάνει, σχολικών ομάδων από όλη τη χώρα, οργανώνοντας την πολυήμερη φιλοξενία τους σε συνεργασία με φορείς και συλλόγους της πόλης, καθώς και υπηρεσίες του Δήμου, προκειμένου οι μαθητές να βιώσουν την ιστορικότητα και το μεγαλείο της Ιερής Πόλης.

5. **Χαρτογράφηση των διαχρονικά λειτουργουσών αλυκών** στο Μεσολόγγι και τοποθέτηση πινακίδων τύπου χάρτη με υπόμνημα και σχετικό πληροφοριακό υλικό, που θα προσανατολίζουν και θα ενημερώνουν τους επισκέπτες. Το ΚΠΕ, με βάση την πολύχρονη διεπιστημονική γνώση και εντύπωση στο θέμα των αλυκών και της καλής γνώσης της περιοχής ενδιαφέροντος μέσα από την υλοποίηση των τριών εκπαιδευτικών του προγραμμάτων για τις αλυκές και το αλάτι στα πεδία των αλυκών, εκφράζει την πρόθεση να αναλάβει τη χαρτογράφηση και τη σύνταξη του σχετικού πληροφοριακού υλικού, σε συνεργασία για την τοποθέτησή τους με όλες τις συναρμόδιες υπηρεσίες.
6. **Οδός Αλυκών:** Η λιμνοθάλασσα της Κλείσοβας συνδέεται στο μέγιστο βαθμό με την αλοπηγική παράδοση του Μεσολογγίου, ώστε θεωρείται αιτιολογημένη η ονοματοδοσία του υπάρχοντος δρόμου από την Ανατολική Κλείσοβα (δασάκι Τζάνου) μέχρι το δρόμο της Τουρλίδας που συνδέει την πόλη με όλη την περιφέρεια της Κλείσοβας. Προτείνεται η βελτίωση του υπάρχοντος δρόμου (Ανατολική Κλείσοβα-Μπαμπακούλα-Τουρλίδα-Μεσολόγγι), ο οποίος προσφέρει προσβασιμότητα στα σημεία ενδιαφέροντος. Η ίδια διαδρομή προσφέρεται για ποδηλατοδρομίες, περιπάτους, παρατήρηση φύσης (ορνιθοπαρατήρηση, μελέτη του *Γεωπάρκου* και των φυσικών στοιχείων του υγρότοπου κ.ά.) ήπιες αθλητικές δραστηριότητες (π.χ. αγώνες δρόμου), φωτογράφιση κ.ά.
7. **Γραμμή ξενάγησης με ήπιο μέσο μεταφοράς (όπως τροχήλατο τραινάκι με βαγόνια) που θα κάνει τον γύρο της Κλείσοβας**, επιτυγχάνοντας τη βιωματική εμπειρία με τον ιστορικό, οικολογικό και πολιτισμικό πλούτο που φέρει η περιοχή, καθώς και με τα αλυκά οικοσυστήματα και την αλοπηγική παραγωγική δραστηριότητα που άνθισε στο Μεσολόγγι.
8. **Τοποθέτηση ανδριάντα του Γιάννη Γούναρη στην περιοχή της Άσπρης Αλυκής**, βασικού συντελεστή του θριάμβου του Μεσολογγίου, που οδήγησε στη λύση της πρώτης πολιορκίας και την υποχώρηση των εχθρικών στρατευμάτων.
9. **Τοποθέτηση ανδριάντα του στρατηγού Δημητρίου Μακρή στην περιοχή της Μαύρης Αλυκής**, πρωταγωνιστή ενός από τα κορυφαία ιστορικά γεγονότα του Αγώνα που έλαβαν χώρα στην περιοχή αυτή.
10. **Εθνικό & Διαμεσογειακό Κέντρο Αλοπηγίας** στην πόλη όπου, διαχρονικά, χτυπά η καρδιά της αλοπηγίας στην Ελλάδα. Τόσο η επιτυχημένη λειτουργία των σύγχρονων αλυκών Μεσολογγίου –των μεγαλύτερων της χώρας– ως πρότυπες μονάδες αειφορικής διαχείρισης όσο και το πλούσιο απόθεμα των οικονομικών, κοινωνικών, περιβαλλοντικών, ιστορικών και πολλών ακόμα όψεων πολιτισμού που φέρουν οι αλυκές Μεσολογγίου, καθώς και το γεγονός ότι οι Αλυκές Μεσολογγίου είναι οι μοναδικές της χώρας όπου παράγεται η πολύτιμη «αφρίνα», συνηγορούν στον ορισμό της πόλης ως Εθνικό και Διαμεσογειακό Κέντρο Αλοπηγίας και καθιστούν αυτόνομη και επιβεβλημένη τη σύσταση και λειτουργία του. Το Εθνικό και Διαμεσογειακό Κέντρο Αλοπηγίας στο Μεσολόγγι θα αναδείξει την ιστορία της αλοπηγίας στην Ελλάδα στη διαδοχή του χρόνου, με στόχο την ένταξή της στο πολιτιστικό τοπίο της χώρας. Αν και είναι γνωστό πως το αλάτι διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στο ιστορικό γίνεσθαι, η ιστορία της αλοπηγίας και του αλατιού στην Ελλάδα δεν έχει επιστημονικά ερευνηθεί και τεκμηριωθεί ούτε είναι ευρύτερα γνωστή. Η μακρόχρονη εμπειρία που διαθέτει το ΚΠΕ Μεσολογγίου από το 2007 που άνοιξε τις πύλες των αλυκών σε μαθητές, εκπαιδευτικούς, πολίτες και την τοπική κοινωνία, η βαθιά γνώση του θέματος και η επιτυχημένη λειτουργία του Εθνικού Θεματικού Δικτύου με τίτλο «Αλυ<Οι>κολογία» που ίδρυσε και υλοποιείτο ΚΠΕ Μεσολογγίου ως εθνικός συντονιστής από δωδεκαετίας, το οποίο συνενώνει πόλεις της Ελλάδας και περιοχές με αλυκές, κρατώντας ανοιχτούς του "Δρόμους του αλατιού", ενώ έχει δημιουργήσει ένα πλούσιο αποθετήριο υλικής και άυλης πολιτισμικής γνώσης για τις αλυκές της χώρας, θέτουν τις βάσεις

για τη λειτουργία του Εθνικού και Διαμεσογειακού Κέντρου Αλοπηγίας στο Μεσολόγγι, στους στόχους του οποίου περιλαμβάνονται:

α) η **συγκρότηση επιστημονικής βάσης δεδομένων** γύρω από την ιστορία της αλοπηγίας και το ρόλο που διαδραμάτισε διαχρονικά η λειτουργία αλυκών και το αλάτι κυρίως στην Ελλάδα και κατ' επέκταση στη Μεσόγειο καθώς και η ανάδειξη της ιστορίας τους β) η ανάδειξη της **άρρηκτης σχέσης του φυσικού περιβάλλοντος με την οικονομική, κοινωνική και πολιτισμική ταυτότητα κάθε τόπου**, γ) η διοργάνωση ομοθεματικών **συνεδρίων, ημερίδων, θερινών σχολείων και θερινών πανεπιστημίων** με την υποστήριξη πανεπιστημιακών, ερευνητών, θεσμικών παραγόντων, φορέων κ.ά., δ) η **μελέτη των αλυκών, των μεσογειακών οικοσυστημάτων, των ευάλωτων παράκτιων οικοσυστημάτων λόγω της κλιματικής κρίσης** κλπ., ε) η **Περιβαλλοντική Εκπαίδευση** για μαθητές Π/θμιας και Δ/θμιας Εκπ/σης στ) η δημιουργία ενός **Δικτύου Πόλεων με αλυκές** που θα συνέδεε όλες τις αλυκές της χώρας -ενεργές και ανενεργές- η δημιουργία ενός **Δικτύου Δρόμων Άλατος**, που στην πορεία του χρόνου έφερε σε επικοινωνία πληθυσμούς και πολιτισμούς και ζ) η δημιουργία **Δικτύου Αλυκών της Μεσογείου**.

Για το ΚΠΕ Μεσολογγίου,
Όλγα Γιαννακογεώργου,
Φιλολόγος - *MSc Περιβαλλοντική Εκπαίδευση*
Προϊσταμένη ΚΕΠΕΑ (ΚΠΕ) Μεσολογγίου